

ĐẨY MẠNH PHÂN QUYỀN, PHÂN CẤP - ĐIỀU KIỆN TIÊN QUYẾT ĐỂ TỔ CHỨC BỘ MÁY TINH GỌN, HIỆU NĂNG, HIỆU LỰC, HIỆU QUẢ

QUÁCH THỊ HƯƠNG GIANG

Trường Cao đẳng Luật miền Trung

Phân quyền, phân cấp trong quản lý nhà nước là một trong những nội dung quan trọng nhằm phân định quyền hạn theo từng cấp, nâng cao hiệu lực, hiệu quả hoạt động quản lý nhà nước, đặc biệt trong bối cảnh xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Với sự ra đời của Nghị quyết số 18-NQ/TW ngày 25/10/2017 của Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII, công tác đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị đã triển khai thực hiện và đạt được những kết quả quan trọng, bước đầu tạo chuyển biến tích cực trong đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy; nâng cao hiệu lực, hiệu quả hoạt động của các cơ quan, đơn vị, tổ chức trong hệ thống chính trị. Thực hiện chủ trương của Đảng, các quy định của Quốc hội về đẩy mạnh phân cấp, phân quyền, Chính phủ cũng đã ban hành Nghị quyết số 04/NQ-CP ngày 10/01/2022, qua đó góp phần nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước.

Trong cuộc cách mạng tinh gọn tổ chức bộ máy ở nước ta hiện nay, việc đẩy mạnh phân quyền, phân cấp giữa Chính phủ, chính quyền địa phương vừa có tính cấp bách, vừa đóng vai trò then chốt. Đây là vấn đề có tính đột phá chiến lược, tạo động lực thúc đẩy phát triển, là điều kiện tiên quyết để tổ chức bộ máy “Tinh - gọn - mạnh - hiệu năng - hiệu lực - hiệu quả” như chỉ đạo của Tổng Bí thư Tô Lâm nhằm khai thông, xóa bỏ những tầng nấc chồng chéo,

trùng lặp, phát huy nguồn lực, bảo đảm xây dựng quản trị quốc gia hiệu quả, sự quản lý thống nhất của Chính phủ và phát huy tính chủ động, sáng tạo, tự chịu trách nhiệm của chính quyền địa phương.

Luật Tổ chức Chính phủ và Luật Tổ chức chính quyền địa phương là hai văn bản luật đều có hiệu lực từ ngày 01/03/2025, tạo cơ sở pháp lý cho việc đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy hành chính nhà nước; thúc đẩy kiến tạo phát triển; đáp ứng yêu cầu xây dựng, hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Về nguyên tắc phân định thẩm quyền, Luật Tổ chức Chính phủ quy định Chính phủ thống nhất quản lý nhà nước về các ngành, lĩnh vực; phân công phạm vi quản lý nhà nước cho các Bộ, cơ quan ngang Bộ; phân cấp thẩm quyền cho Bộ trưởng, Thủ trưởng cơ quan ngang Bộ theo phạm vi quản lý, bảo đảm phân định rõ trách nhiệm của Bộ trưởng, Thủ trưởng cơ quan ngang Bộ với tư cách thành viên Chính phủ và người đứng đầu Bộ, cơ quan ngang Bộ.

Luật cũng đã hoàn thiện các nội dung mang tính nguyên tắc về phân cấp, ủy quyền giữa Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ, Bộ trưởng, Thủ trưởng cơ quan ngang Bộ với chính quyền địa phương; bổ sung quy định tại các điều 7, 8 về phân quyền, phân cấp nhằm kịp thời thể chế hóa chủ trương của Đảng về thực hiện phân cấp, phân quyền mạnh mẽ, hợp lý giữa Trung ương và địa phương.

Đối với chính quyền địa phương, việc đẩy mạnh phân quyền, phân cấp, tạo sự chủ động cho chính quyền địa phương theo nguyên tắc “địa phương quyết, địa phương làm, địa phương chịu trách nhiệm”, tạo bước chuyển mới nâng cao hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả hoạt động của chính quyền địa phương các cấp. Đây cũng là sự cụ thể hóa đầy đủ quy định của Hiến pháp năm 2013 và thể chế hóa các chủ trương, định hướng trong các văn kiện, nghị quyết của Đảng nhằm tiếp tục đổi mới chính quyền địa phương theo hướng đẩy mạnh phân quyền giữa cơ quan nhà nước ở Trung ương với địa phương và giữa các cấp chính quyền địa phương, tổ chức bộ máy tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả; bảo đảm sự thống nhất, thông suốt của nền hành chính nhà nước từ Trung ương đến cơ sở.

Về phân định thẩm quyền của chính quyền địa phương, Luật Tổ chức chính quyền địa phương năm 2025 quy định phải bảo đảm nhiều nguyên tắc như: Xác định rõ nội dung và phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn mà chính quyền địa phương được quyết định, tổ chức thực hiện và chịu trách nhiệm về kết quả; bảo đảm không trùng lặp, chồng chéo về nhiệm vụ, quyền hạn giữa các cơ quan nhà nước ở Trung ương và địa phương, giữa chính quyền địa phương các cấp và giữa các cơ quan, tổ chức thuộc chính quyền địa phương; đảm bảo tính công khai, minh bạch, trách nhiệm giải trình và thực hiện có hiệu quả việc kiểm soát quyền lực; kịp thời điều chỉnh nội dung phân quyền, phân cấp khi cơ quan, tổ chức, cá nhân được phân quyền, phân cấp thực hiện không hiệu quả các nhiệm vụ, quyền hạn được giao; đáp ứng yêu cầu quản trị địa phương; ứng dụng khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số. Bên cạnh đó, đã bổ sung thêm quy định chính

quyền địa phương được chủ động đề xuất với cơ quan có thẩm quyền về việc phân quyền, phân cấp cho cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền ở địa phương thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn phù hợp với khả năng và điều kiện thực tiễn của địa phương.

Luật quy định việc phân quyền cho chính quyền địa phương các cấp phải được quy định trong luật, nghị quyết của Quốc hội, trong đó xác định rõ chủ thể thực hiện, nội dung, phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn, bảo đảm các nguyên tắc phân định thẩm quyền và phù hợp với nhiệm vụ, quyền hạn của chính quyền địa phương các cấp quy định tại Luật này. Như vậy, quy định phân quyền đã được mở rộng, không chỉ quy định trong luật, mà cả trong nghị quyết của Quốc hội, tạo cơ sở pháp lý vững chắc cho việc thực thi nhiệm vụ tại địa phương.

Về phân cấp, Luật Tổ chức chính quyền địa phương năm 2025 quy định cụ thể như sau: UBND cấp tỉnh, UBND cấp huyện phân cấp cho cơ quan chuyên môn, tổ chức hành chính khác thuộc UBND cấp mình hoặc UBND, Chủ tịch UBND cấp dưới thực hiện liên tục, thường xuyên một hoặc một số nhiệm vụ, quyền hạn mà mình được giao theo quy định của pháp luật, trừ trường hợp pháp luật quy định không được phân cấp. Ủy ban nhân dân cấp tỉnh, UBND cấp huyện phân cấp cho đơn vị sự nghiệp công lập thuộc phạm vi quản lý thực hiện liên tục, thường xuyên một hoặc một số nhiệm vụ mà mình được giao theo quy định của pháp luật để tăng quyền tự chủ cho các đơn vị sự nghiệp công lập trong việc quản trị đơn vị và cung ứng dịch vụ công, trừ trường hợp pháp luật quy định không được phân cấp.

Ngoài ra, bổ sung quy định: (i) Cơ quan, tổ chức, đơn vị, cá nhân được phân cấp có quyền tham gia ý kiến đối với dự thảo văn bản phân

cấp; đề nghị cơ quan phân cấp điều chỉnh nội dung phân cấp; chịu trách nhiệm trước pháp luật, trước cơ quan phân cấp về kết quả thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn được phân cấp, định kỳ báo cáo, đánh giá việc thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn được phân cấp và không được phân cấp tiếp nhiệm vụ, quyền hạn mà mình được phân cấp; (ii) Ủy ban nhân dân cấp tỉnh được đề xuất với Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ, Bộ trưởng, Thủ trưởng cơ quan ngang Bộ phân cấp hoặc đề xuất với Chính phủ đề nghị Quốc hội phân quyền cho cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền ở địa phương thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn phù hợp với khả năng và điều kiện thực tiễn của địa phương. Cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền ở địa phương được đề xuất với ủy ban nhân dân về việc phân cấp cho mình thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn phù hợp với khả năng nếu đáp ứng các yêu cầu về tài chính, nguồn nhân lực và điều kiện cần thiết khác; (iii) Trường hợp cần phải thay đổi trình tự, thủ tục, thẩm quyền đang được quy định trong văn bản quy phạm pháp luật của cơ quan nhà nước cấp trên mới thực hiện được việc phân cấp thì cơ quan, tổ chức, đơn vị, cá nhân được phân cấp đề nghị ủy ban nhân dân cấp tỉnh điều chỉnh các quy định đó để thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn được phân cấp, bảo đảm yêu cầu về cải cách hành chính theo hướng giảm thủ tục hành chính, không quy định thêm thành phần hồ sơ, không tăng thêm

yêu cầu, điều kiện, thời gian giải quyết thủ tục đang áp dụng. Ủy ban nhân dân cấp tỉnh xem xét, ban hành văn bản điều chỉnh trình tự, thủ tục, thẩm quyền của các cơ quan liên quan để thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn được phân cấp; thực hiện việc công khai thủ tục hành chính theo quy định của pháp luật và sau đó có trách nhiệm báo cáo cơ quan quản lý nhà nước ở trung ương về ngành, lĩnh vực có liên quan về việc điều chỉnh trình tự, thủ tục, thẩm quyền để thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn được phân cấp tại địa phương mình.

Như vậy có thể thấy, Luật Tổ chức chính phủ và Luật Tổ chức chính quyền địa phương năm 2025 với việc quy định mở rộng, cụ thể về phân quyền, phân cấp đã tạo cơ sở pháp lý vững chắc để các luật chuyên ngành khi quy định nhiệm vụ, quyền hạn của chính quyền địa phương và các cơ quan nhà nước ở địa phương trong các ngành, lĩnh vực cụ thể phải bảo đảm phù hợp.

Việc trước mắt là “tiếp tục tập trung nghiên cứu, hoàn thiện mô hình tổng thể tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị đáp ứng yêu cầu phát triển trong kỷ nguyên mới”, tiến tới thực hiện đổi mới một cách đồng bộ, tổng thể bộ máy của hệ thống chính trị, xây dựng mô hình tổ chức chính quyền địa phương thực sự tinh gọn, phù hợp vào thời điểm thích hợp theo yêu cầu tại Kết luận số 121-KL/TW ngày 24/01/2025 của Ban Chấp hành Trung ương ■

Tài liệu tham khảo:

1. Nghị quyết số 04/NQ-CP ngày 10/01/2022 về đẩy mạnh phân cấp, phân quyền trong quản lý nhà nước.
2. Kết luận số 121-KL/TW ngày 24/01/2025 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII.
3. Tổng Bí thư Tô Lâm, “Tinh - gọn - mạnh - hiệu năng - hiệu lực - hiệu quả”, Tuổi trẻ online (<https://tuoitre.vn/toan-van-bai-viet-tinh-gon-manh-hieu-nang-hieu-luc-hieu-qua-cua-tong-bi-thu-to-lam-20241105143308058.htm>).